

УДК [811.16-112+[94+39](=16)]:082:378(477.83-25)

ПОДВІЙНИЙ ЮВІЛЕЙ “ПРОБЛЕМ СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВА”

Володимир ЧОРНИЙ

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, e-mail: instslav@franko.lviv.ua
Кафедра історії Центральної та Східної Європи*

Розглядаються питання, пов'язані з заснуванням та виданням наукового збірника “Проблеми слов'янознавства”. Головна увага приділяється аналізу тематики публікацій останнього десятиліття, показана також географія авторів, які друкуються на сторінках збірника.

Ключові слова: українська славістика, Львівський університет, науковий збірник “Українське слов'янознавство”, науковий збірник “Проблеми слов'янознавства”.

Загальновідомо, що відзначення ювілею є не самоціллю, а радше, зручним приводом для підбиття підсумків та осмислення певного відрізка пройденого шляху, оцінення обсягу та якості виконаної роботи. У даному випадку йтиметься про всеукраїнський* спеціалізований науковий збірник “Проблеми слов'янознавства”, започаткований 1970 р. у Львівському державному (сьогодні – національному) університеті імені Івана Франка за погодженням з тодішнім Міністерством вищої і середньої спеціальної освіти УРСР. Отже, у 2010 р. виповнилося 40 років з часу заснування збірника. Впритул до цієї дати примикає ще одна важлива подія – вихід у світ 2011 р. його 60-го випуску, що дає додатковий привід для відзначення ювілею. Все це разом взяте спонукало автора до написання оглядової статті, присвяченої найтривалішому** славістичному серійному виданню в Україні. Щоправда, наша стаття такого ж плану

* Офіційно статус збірника під час його заснування визначався по-іншому – “міжвідомчий республіканський збірник”. Це словосполучення означало, що виданням можуть користуватися не лише науковці вищих шкіл, підпорядкованих Міністерству вищої та середньої спеціальної освіти, під егідою якого воно виходило у світ, а й співробітники інших навчальних закладів і наукових установ тодішньої УРСР і не тільки. Сьогодні збірник є виданням Інституту славістики Львівського національного університету, але відкритий він для усіх славістів, незалежно від місця їх праці та проживання.

** В Україні в різний час виходила і зараз виходить низка спеціалізованих славістичних видань. Так, упродовж дев'ятнадцяти років (1948–1966) Львівським університетом було видано дев'ять збірників “Питання слов'янського мовознавства”. Наприкінці 50-х–на початку 60-х у Києві побачили світ п'ять збірників “Слов'янського мовознавства” (1958–1962) і три випуски “Міжслов'янських літературних зв'язків” (1958–1963). Значно довше – 27 років – тривало видання збірника “Слов'янське літературознавство і фольклористика”: з 1965 по 1991 рр. вийшло 19 випусків. З пізніших видань можна назвати вісім випусків збірника “Slavica Tarnopolensia”, який видавався Тернопільським педагогічним університетом ім. М.Гнатюка впродовж восьми років (1994–2001). З 1994 р. Одеський національний університет ім. І.Мечнікова видає “Слов'янський збірник”. На сьогодні опубліковано 13 випусків. Збірник Київського національного університету ім. Т.Шевченка “Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур”, присвячений пам'яті академіка Леоніда Булаховського, видається з 1999 р. Усього вийшло 10 випусків. Отже, наведені дані свідчать про те, що з українських славістичних періодичних видань за тривалістю існування (40 років) і кількістю випусків (60) “Проблеми слов'янознавства”, безумовно, посідають перше місце.

появилася ще у 1999 р. у зв'язку з публікацією 50-го випуску "Проблем слов'янознавства"¹. У ній йшлося, зокрема, про обставини, що призвели до перейменування збірника з "Українського слов'янознавства" (такою була його первісна назва і під нею вийшло перших дванадцять випусків) на "Проблеми слов'янознавства", починаючи з 13-го випуску (1976). Окрім того, автор як особа, безпосередньо причетна до заснування², а згодом і до видання збірника, поділився власними спогадами та спостереженнями з цього приводу. Проте основна увага у статті приділена оглядові матеріалів, опублікованих на сторінках перших п'ятдесяти випусків. Відзначено також резонанс, який викликав збірник у наукових колах України та за рубежем³.

Удруге автор повертався до цієї теми у зв'язку з виданням бібліографії матеріалів, опублікованих на сторінках перших п'ятдесяти випусків збірника. У передмові до покажчика, що вийшов у світ окремою книжкою⁴, автор вніс низку доповнень та уточнень. З огляду на це, немає потреби знову повертатися до розмови про попередні п'ятдесят випусків. Втім, щоб відобразити цілісну картину видання за 40 років його існування, деякі сумарні показники щодо усіх шістдесяти випусків все ж доцільно навести.

Насамперед, що стосується кількісних параметрів збірника. Загальний обсяг усіх його випусків, включаючи і 60-й, становить майже 780 обліково-видавничих аркушів^{*}. За нашими підрахунками, на сторінках усіх шістдесяти випусків опубліковано 1576 різних за тематикою, жанром та обсягом матеріалів. Що ж до кількості авторів, які друкувалися у збірнику за весь час його існування, а саме з 1970 по 2011 р., то їх налічується понад 700, тобто вдвоє менше, ніж кількість публікацій. Це пояснюється тим, що, по-перше, деякі автори публікували у збірнику не одну, а декілька статей, а по-друге, деякі тексти написані не одним, а двома-трьома авторами.

Переважають більшість авторів становлять українські вчені. Їм належить понад дві третини публікацій. Найактивніше співпрацюють зі збірником львівські науковці, передусім викладачі та аспіранти Львівського національного університету імені Івана Франка. Широко представлені також учені Києва, Харкова, Одеси, Ужгорода та інших міст України. Із зарубіжних науковців найчастіше друкуються польські, білоруські, чеські, болгарські та сербські славісти.

Оскільки аналіз матеріалів, опублікованих у випусках з 1 по 50-й, зроблений нами в уже згаданій статті з 1999 р., то зараз зупинятися на цьому немає потреби. Натомість, зосередимо увагу на тих випусках, що вийшли друком за останнє десятиліття. Знову ж розпочнемо зі статистичних даних. Так, на сторінках 51–60 випусків опубліковано 458 текстів з різних ділянок славістики.

Спробуємо розглянути кількісне співвідношення між різними науковими напрямками і стисло окреслити їх тематику. Звичайно, ми усвідомлюємо, що значимість будь-якого періодичного видання вимірюється не кількістю публікацій та переліком імен їхніх авторів, а якістю текстів, добротністю фактичних матеріалів і новизною думок. З огляду ж на міждисциплінарний, а отже, і багатопрофільний характер збірника, дати глибокий аналіз усіх видрукованих у ньому текстів є справою нелегкою. Для цього потрібно було б залучити фахівців кількох спеціальностей, а це не так просто. Можливо, згодом хтось спроможеться на ґрунтовний огляд тих чи інших ді-

¹ Чорний В. П'ятдесят випусків "Проблем слов'янознавства": ювілейні нотатки // Проблеми слов'янознавства. Вип. 50. Львів, 1999. С. 16–22. Окрім того, зазначена стаття була передрукована у кн.: Чорний В. Слов'янознавчі студії. Львів, 2002. С. 131–144.

² Детальніше про це див.: Чорний В. Автобіографічні нотатки // Чорний В. Слов'янознавчі студії. С. 283.

³ Чорний В. П'ятдесят випусків "Проблем слов'янознавства": ювілейні нотатки. С. 17.

⁴ Чорний В. Трибуна українських славістів // Українське слов'янознавство. Вип. 1–12. Проблеми слов'янознавства. Вип. 13–50 / Уклали Михайло Кріль та Володимир Чорний. Наук. ред. та передмова Володимира Чорнія. Львів, 2005. С. 3–16.

* Мусимо зізнатися, що у деяких випусках останнього десятиліття обсяги були зазначені неточно через неуважність працівників редакції, тому довелося їх заново перерахувати.

лянок славистичної науки, а може, й окремих проблем. Ми ж у своєму огляді поки що обмежилися підсумуванням кількісних показників, щоб хоч у загальних рисах охарактеризувати тематичну спрямованість збірника.

Таблиця 1

№ п/п	Наукові напрями	Кількість публікацій	% від загальної кількості
1.	Загальні питання	101	22,1
2.	Мовознавство	121	26,5
3.	Літературознавство	87	19,1
4.	Історія	94	20,3
5.	Культура	33	7,2
6.	Фольклористика і етнографія	22	4,8
Всього		458	100

Усі матеріали, опубліковані у 51–60-му випусках, ми поділили на шість розділів (див. табл. 1), відобразивши кількість публікацій, що припадає на кожен розділ в абсолютних цифрах та у процентному відношенні. До розділу “Загальні питання славистики” віднесено 101 публікацію, що становить понад 22% від загальної кількості текстів. У свою чергу, цей розділ поділяється на п’ять рубрик. Перша з них, “Історія славистики”, містить 50 позицій, тобто приблизно десяту частину всіх публікацій останнього десятиліття. Найбільше їх стосується розвитку слов’янознавства у Львівському університеті впродовж XIX–XX ст., а також його стану на сучасному етапі. Особливо ретельно досліджується розвиток філологічної славистики, передусім мовознавчої. Цьому питанню присвячена низка статей І.Галенко. У кожній з них розглядається або якийсь конкретний період історії цієї ділянки науки, або окрема яскрава постать з числа львівських славистів. Зокрема, цікавими є нариси про внесок у славистику професорів Я.Головацького, А.Малецького, Я.Чекановського, Я.Янова та ін. Низка розвідок присвячена сучасним славістам Львівського університету, зокрема Н.Копистянській, В.Моторному, І.Галенко, В.Чорнію, Л.Петрухіній, а також тим плодотворним науковцям, що працювали поза університетом – І.Брику, І.Лозинському та ін. Нинішній стан слов’янознавства у Львівському університеті знайшов відображення у статтях В.Чорнія.

Доволі повно у збірнику представлено й розвиток славистики в Україні загалом. Зокрема, заслуговують на увагу статті Л.Зашкільняка та М.Кріля, в яких розглядається доробок українських істориків – полоністів та словакістів. Низка публікацій присвячена таким українським вченим-славістам: В.Качановському, І.Линниченку, Ф.Леонтовичу, О.Маркевичу, А.Степовичу, М.Драй-Хмарі, Г.Вервесу та ін. Науковий доробок декого з них до останнього часу був невідомий навіть для більшості фахівців.

Заслуговують на увагу також розвідки, присвячені зарубіжній славистиці, зокрема, варто згадати статтю С.Гануса про німецьку славистику доби Просвітництва. Окрім того, на сторінках збірника висвітлювалися здобутки на ниві славистики таких європейських учених, як О.Кольберг, Т.фон Якоб (Тальфі), М.Мольнар, Ф.Ржегорж, В.Пічета, Й.Мацурек. Деякі з цих славистів проявляли неабиякий інтерес до України і популяризували її у світі.

До історії славистики щільно прилягає і суттєво доповнює її рубрика “Славистичні форуми”. Вона налічує 18 позицій. Це переважно огляди міжнародних славистичних колоквіумів, що останні два десятиліття проводяться у Львівському університеті. Водночас друкуються повідомлення й про інші цікаві славистичні заходи, що відбуваються в Україні та за її межами.

Особливе становище на сторінках збірника посідає кирило-мефодіана, виділена в окрему рубрику. Цій тематиці присвячено 15 матеріалів. З них, передусім, привертає увагу стаття болгарського дослідника В.Панайотова, який відкрив нові акростишні підписи святих Кирила і Мефодія. Більшість інших текстів рубрики стосується збереження кирило-мефодіївської традиції в Україні (статті О.Чмир, М.Кашуби, В.Любашенко) та в інших слов'янських країнах (розвідки М.Мацьолек, А.Плещинського). Декілька публікацій присвячено дослідженню кирило-мефодіївської спадщини українськими вченими, зокрема І.Огієнком (статті І.Тюрменко). Ці та інші матеріали є свідченням того, що інтерес учених-славистів до кирило-мефодіани не згасає. Проте якихось глибоких досліджень на цю тематику останнім часом до збірника не надходило. І це прикро.

Невеличку групу (всього дев'ять позицій) становлять публікації джерел, переважно листів та мемуарів. Серед них привертають увагу невідомі та забуті переклади О.Луцького з чеської модерної поезії. І, нарешті, у збірнику можна виокремити близько десяти текстів, в яких йдеться переважно про тематичні бібліотечні колекції, окремі давні книги та їх оформлення, а також бібліографічні розвідки, що стосуються слов'янознавства.

Серед шести виділених напрямів славистичних досліджень, які друкуються на сторінках збірника, найповніше представлено мовознавство. З лінгвістичної тематики за останні десять років опубліковано понад 120 матеріалів, або приблизно 27% від загальної кількості текстів. Усі мовознавчі матеріали умовно поділено на чотири рубрики. До першої з них увійшли статті, рецензії та огляди, які тією чи іншою мірою стосуються усіх або декількох слов'янських мов і процесу їх розвитку та функціонування (розвідки Ф.Бацевича, О.Паламарчук, І.Теплякова та ін.). До загальнослов'янської тематики тісно прилягають понад десять публікацій, присвячених старослов'янській та церковнослов'янській мовам, а також їх впливу на становлення слов'янських мов. У руслі цієї проблематики написані статті І.Царалунги, О.Чмир, Г.Тимошик. Загалом же палеославістика у збірнику представлена слабо. Очевидно, це можна пояснити браком в Україні фахівців названого профілю. Отже, варто було б подумати над тим, як стимулювати їх підготовку.

Невеликою за обсягом (хоч і дещо більшою за дві попередні) є рубрика, до якої віднесено міжслов'янські багатосторонні мовні зв'язки та взаємовпливи слов'янських і неслов'янських мов. Їх у збірнику набралось 18. У цьому ракурсі написані, зокрема, статті О.Ріпецької, А.Кравчук, Н.Ашиток.

Найбільше (приблизно 60%) мовознавчих матеріалів, а саме 76 текстів, стосується окремих слов'янських мов та українсько-слов'янських двосторонніх мовних зв'язків. Зокрема, певна увага приділена таким мовам, як словацька (8 публікацій), чеська і верхньолужицька (по 7 публікацій), болгарська (6), хорватська (5), сербська (3), натомисть, білоруській, словенській – лише по одній публікації.

Як і варто було сподіватися, зважаючи на те, що збірник виходить у Львові, 27 текстів присвячено польській мові та ще 10 – українсько-польським мовним контактам, тобто всього 37 позицій, тоді як усім іншим слов'янським мовам та їх взаємодії з українською мовою – лише 39 матеріалів. Серед полоністичних заслугують на увагу три статті Л.Гонтарук про польські запозичення в українській мові XVI–першої половини XVII ст. Наведені нею матеріали викликали велике зацікавлення у польських колег. Підвищений інтерес до полоністики, зокрема лінгвістичної, пояснюється широким попитом на висококваліфікованих фахівців, які досконало володіють польською мовою, і на польську літературу різних профілів.

Значно скромніше, порівняно з мовознавством, на сторінках збірника відображене літературознавство. Цей напрям представлений 87-ма текстами, що становить 19% від загальної кількості. З них тринадцять матеріалів стосується загальних питань слов'янського літературознавства (7) та міжслов'янських літературних зв'язків (6), а решта (приблизно 70) – окремих слов'янських національних літератур та їх контактів з

українською літературою. Як і у мовознавчому розділі, у літературознавчому основна увага приділена польській літературі та українсько-польським літературним взаєминам. Це підтверджується такими цифрами: з 87 літературознавчих статей 24 присвячені полоністиці (половина з них – безпосередньо польській літературі, а решта – її зв’язкам з українською літературою). На нашу думку, варто відзначити вагомий внесок у вивчення історії польської літератури та її зв’язків з українською “династією” львівських славистів Нахліків – Євгена, Ярослава та Олесі.

Сербська література та українсько-сербські літературні зв’язки досліджуються у 20 матеріалах (відповідно 16 та 4 позиції). Найактивнішим автором статей на сербську тематику є А.Татаренко – відома дослідниця та перекладач творів Мілорада Павича. Активно друкуються у збірнику й львівські сербістки М.Василишин та З.Гук.

Приблизно рівномірно на сторінках збірника представлені літератури Словаччини – 7 текстів (з них 6 – література і 1 – зв’язки), Чехія – 7 позицій (з них 4 – література і 3 – зв’язки), Хорватії – 6 (усі з літератури), Болгарії – 5 (з них 3 – література і 2 – зв’язки). Серболужицька література має 4 позиції. Окрім уже згаданих авторів, які публікують на сторінках збірника цікаві літературознавчі дослідження, варто відзначити В.Моторного (чеська і серболужицька літератури), О.Сливинського (болгарська література), С.Вівчар та М.Климець (хорватська література). Одним із найактивніших авторів з історії слов’янських літератур була Л.Петрухіна, яка недавно відійшла з життя. Вона опублікувала у збірнику шість статей. Загалом питання розвитку слов’янських літератур та їх контактів з українською літературою на сторінках збірника висвітлюються доволі широко.

Одним із напрямів, належно представлених у збірнику “Проблеми слов’янознавства”, є історія (переважно політична і частково соціально-економічна). З історичної тематики в останніх десяти випусках опубліковано 94 матеріали, або трохи більше 20% від усієї кількості. Спершу коротко зупинимося на темах, які стосуються слов’янства загалом, кількох слов’янських країн та їхніх взаємин, а також стосунків з неслов’янськими народами. Таких матеріалів налічується 17. Тут варто відзначити розвідки Л.Войтовича, присвячені ранній та середньовічній історії слов’ян, статтю С.Трояна про відображення слов’янського питання у суспільно-політичній думці Австро-Угорщини початку ХХ ст. та ін.

У решті публікацій на історичну тематику висвітлюється історія окремих слов’янських країн та їх відносин з Україною та українцями. Як і у сфері філології, в історіографії явну перевагу має полоністика. З 94 матеріалів історичного характеру 28 стосуються історії Польщі (7 позицій) та українсько-польських зв’язків (21 позиція). Як бачимо, більшість публікацій присвячена різним аспектам взаємин між двома сусідніми народами, головним чином у ХХ ст. Це, зокрема, статті О.Юрчук, В.Комара, М.Геника, С.Журавльової та ін.

У збірнику певною мірою відображена історія й інших слов’янських країн та їх стосунки з Україною, зокрема Росії (11 публікацій), Болгарії та Чехії/Чехословаччини (по 10 публікацій), Білорусії та Хорватії (по 7 публікацій), Югославії (3 публікації), Македонії (1 публікація).

У цій групі статей привертають увагу матеріали з історії інших слов’янських країн, а саме Росії – А.Боляновського, Н.Ковальчук, Б.Чуми; Болгарії – О.Щодри, І.Шпіка; Хорватії – М.Нагірного; Чехії/Чехословаччини – Р.Сироти та ін.

У збірнику представлені також питання фольклористики та етнографії, які ми умовно об’єднали в одну групу, хоч, по суті, йдеться про два окремі напрями, кожний з яких налічує всього по 11 позицій (разом 22, або 5% текстів). Оглядаючи публікації цієї тематики, варто відзначити активну участь у збірнику львівських фахівців з фольклористики І.Горбань, К.Бородін, Є.Лунь, а також з етнографії – У.Мовної.

Насамкінець оглянемо публікації, що стосуються культури. Вони налічують 33 позиції, що становить трохи більше 7% від загальної кількості. З них 11 присвячено явищам та подіям культурного та духовного життя слов’янства загалом та окремих

слов'янських країн/народів. Тут, зокрема, розглядаються питання виникнення слов'янської писемності (В.Чорний), мистецького стилю у слов'янських країнах XVI–XVII ст. (Г.Дергачова), чехословацького самвидаву 80-х років XX ст. (А.Слесаренко) та ін.

У другій частині “культурної” тематики представлені міжслов'янські, передовсім українсько-слов'янські взаємини. Таких публікацій налічується 22. З них варто згадати статтю, в якій йдеться про внесок високоосвічених болгар у культурно-релігійне життя України-Русі XIV–XV (І.Шпик). Велике зацікавлення викликає аналітичний розгляд польськомовних написів у культурному просторі Львова (К.Бородін та І.Гонак), а також стаття, присвячена жанровим аналогіям в образотворчому мистецтві слов'янських країн доби романтизму (М.Левицька).

Огляд тематики опублікованих у збірнику за останні десять років матеріалів дав змогу простежити кількісне співвідношення між окремими розділами славістики. З наведених цифр видно, що найбільша кількість публікацій припадає на мовознавство. Друге місце посідають загальні та спеціальні питання славістики. На третьому місці опинилася історія, на четвертому – літературознавство. Якщо представлені у збірнику названі чотири розділи займають у ньому майже однакову кількість позицій (помітно виділяється у більшу сторону лише мовознавство), то два останні, а саме культура і фольклор та етнографія, кількісно значно поступаються попереднім розділам. Це й не дивно, адже питома вага згаданих напрямів у гуманітарних науках традиційно є значно меншою за філологію чи історію.

Разом з тим, ми розуміємо, що аналіз тематики збірника лише за науковими напрямами був би неповним без розгляду її країнознавчого аспекту. Частково це питання заторкувалося, коли йшлося про мовознавство, літературознавство та історію. Зокрема, там зазначалося, що у всіх трьох названих напрямках переважає полоністика. Майже аналогічна картина спостерігається при ознайомленні з іншими розділами (культура, фольклор та етнографія). Проте точні підрахунки зробити нелегко, тому що деякі публікації стосуються не однієї, а двох або й кількох країн. Окрім того, частина матеріалів присвячена загальним питанням славістики.

І все ж спробуємо визначити хоч приблизно питому вагу кожної слов'янської країни у проблематиці збірника у цифрах (див. табл.2). Ретельний огляд тематики дає підстави припускати, що орієнтовно 35–40% опублікованих матеріалів або безпосередньо присвячені Польщі, або стосуються її відносин з іншими слов'янськими чи неслов'янськими країнами, але головним чином – з Україною. Таким слов'янським країнам, як Чехія, Болгарія, Сербія, присвячено приблизно по 10 або трохи більше відсотків публікацій, Хорватії, Словаччині, Росії, Лужиці – лише по 5%, іншим – ще менше.

З таблиці 2 видно, що українські славісти можуть похвалитися науковим доробком головним чином у вивченні таких країн, як Польща, Чехія, Болгарія і Сербія. Іншим країнам належна увага не приділяється. З цього варто було б зробити відповідні висновки, особливо при формулюванні тематики магістерських і кандидатських робіт.

Таблиця 2

Країна	Мова	Література	Історія	Історія славістики	Культура	Фольклор та етнографія	Разом
Польща	37	25	28	5	10	7	112
Чехія	7	6	10	4	3	4	34
Болгарія	6	5	10	–	3	3	27
Сербія	3	21	–	2	–	–	26
Хорватія	5	6	7	–	1	–	19

Словаччина	8	7	–	–	–	–	15
Росія	–	–	11	2	1	–	14
Лужиця	7	5	–	–	1	–	13
Беларусь	–	–	7	1	–	–	8
Боснія і Герцеговина	3	–	–	–	–	1	4
Словенія	1	1	–	–	1	–	3
Македонія	–	–	1	–	1	–	2
						Всього	277

Вважаємо своїм обов’язком звернути увагу й на ту обставину, що навіть у тому випадку, коли йдеться про полоністику чи, скажімо, болгаристику, мусимо зважати на те, що майже половина публікацій збірника стосується не тільки зарубіжного слов’янства, а й України, оскільки у них висвітлюються українсько-польські, українсько-болгарські та інші зв’язки. Така ситуація зумовлена, на нашу думку, двома причинами. По-перше, українським вченим, з огляду, передусім, на джерельну базу, простіше досліджувати контакти України зі слов’янським зарубіжжям, аніж вивчати саме зарубіжне слов’янство чи окремі слов’янські країни. По-друге, переважна більшість вітчизняних авторів є українцями, котрі стикаються зі славістикою переважно при вивченні тем, які стосуються зв’язків України та українців із зарубіжними народами.

При розгляді складу авторів відзначимо їх активність та географію проживання. Загальна кількість авторів за останнє десятиріччя становить 267 осіб. Україна представлена 196 вченими, тобто десь приблизно 74%, що цілком природно. Важливо наголосити, що вітчизняні дослідники репрезентують 18 міст України. Це свідчить про те, що збірник є загальноукраїнською трибуною вчених-славістів. Зі зрозумілих причин найповніше у збірнику представлені львів’яни – 135 зі 267. На другому місці опинився Київ – 24 автори. А далі йдуть Івано-Франківськ – 7 авторів, Харків і Рівне – по 5; Одеса – 4; Ужгород і Дрогобич – по 3; Чернівці – 2; Вінниця, Донецьк, Житомир, Ізмаїл, Кіровоград, Нововолинськ, Острог, Слов’янськ, Хмельницький – по 1 автору.

Переважає більшість авторів публікувалась у збірнику за останні 10 років в основному 1–2 рази. Але є і такі, які друкувалися частіше – 5–10, а іноді й більше разів. Серед найактивніших В.Чорний – 17 публікацій; А.Татаренко – 13; М.Кріль – 12; В.Моторний і А.Кравчук – по 10; І.Галенко – 9; О.Лазор – 7; Л.Васильєва, Л.Войтович, У.Мовна, Л.Петрухіна, М.Нагірний, І.Фрис – по 6; І.Шпик – 5.

У числі авторів збірника 72 зарубіжних учених, що становить $\approx 27\%$ від загальної кількості. Вони репрезентують 35 наукових центрів із 13 європейських країн. Найширше з них представлена Польща – 27 авторів з 9 міст (Варшава, Вроцлав, Гданськ, Лодзь, Люблін, Познань, Щецин, Седльце, Хошно). За Польщею йдуть Беларусь, представлена 9 авторами з 2 наукових центрів (Мінськ і Брест); Чехія – 8 авторів з 5 міст (Прага, Брно, Острава, Оломоуц і Чеське Будейовіце); Болгарія – 6 з 5 міст (Софія, Велико-Тирново, Бургас, Благоевград і Шумен); Словаччина – 5 авторів з 2 міст (Пряшів і Нітра); Сербія – 7 авторів з 3 міст (Белград, Новий Сад, Крагуєвац); Росія – 3 автори з 2 міст (Москва і Санкт-Петербург); Хорватія – 2 автори з 2 міст (Загреб і Осіек), а також по одному автору з 5 країн: Словенія (Марібор), Угорщини (Будапешт), Італії (К’єті-Пескара), Швеції (Стокгольм) та Боснії і Герцеговини (Баня Лука).

Найактивнішими щодо публікації матеріалів на сторінках збірника є вчені з таких зарубіжних наукових центрів: Вроцлав (Польща) і Мінськ (Білорусь) – 7 авторів з кожного; Варшава (Польща) – 5; Пряшів (Словаччина) і Гданськ (Польща) – по 4 і Люблін (Польща) – 3 автори.

З метою всебічного висвітлення питань, пов'язаних із виданням “Проблем слов'янознавства”, доцільно, як нам здається, дати детальну інформацію про редакторів збірника та їхню роль у підготовці його до друку. Відповідальним редактором випусків 1–11 (1970–1974) був Д.Похилович, випусків 12–24 (1975–1981) – В.Чорний. Після цього посаду відповідального редактора формально обіймав тодішній ректор університету В.Чугайов, фактично ж редагувати наступні випуски з 25 по 43 (1982–1991) за його дорученням продовжував заступник відповідального редактора В.Чорний. З 1992 р. він вдруге очолив редколегію. З 2010 р., з огляду на певні бюрократичні формальності, В.Чорний є просто членом редколегії, але як директор Інституту славістики й надалі особисто відповідає за випуск збірника. Це зазначено на звороті титульної сторінки 59 випуску. Отже, починаючи з 1975 р. по теперішній час, В.Чорний, незалежно від формального статусу, уже 36 років поспіль займається виданням “Проблем слов'янознавства”. Саме йому належить ідея оновлення та модернізації дизайну збірника, який завдяки ескізам художника Ф.Лукавого, починаючи з 50-го випуску (1999), докорінно змінив свій зовнішній вигляд та внутрішнє оформлення*.

Що ж стосується наукового рівня збірника, то редколегія зберігає за собою право не допускати до друку неякісних матеріалів. З цією метою ведеться наполеглива праця з авторами, спрямована на підвищення якості поданих до друку матеріалів. Немає сумніву у тому, що більшість публікацій, які друкуються на сторінках збірника, має певну наукову цінність, а отже, збагачує українську славістику. У подальшому вони використовуються як у підготовці монографічних досліджень, зокрема дисертацій (кандидатських і докторських), так і у навчальному процесі, в тому числі для читання нормативних і спеціальних курсів, проведення наукових семінарів, написання бакалаврських і магістерських робіт.

Підсумовуючи сказане, варто зазначити, що збірник “Проблеми слов'янознавства”, якому виповнилося 40 років і який систематично 1–2 рази на рік приходить до читача у шістдесятій раз, як нам здається, є певною мірою явищем безпрецедентним в науковій періодиці як з точки зору “прожитого віку”, так і реальних можливостей для подальшого існування. Про те, що розглянуте видання не залишається поза увагою як українських, так і зарубіжних вчених, свідчать численні позитивні відгуки, що у різний час друкувалися у кількох журналах. Про це йшлося у нашій статті від 1999 р.⁴ Щоб уникнути повторення не будемо їх перераховувати, а лише назвемо недавно статтю польського науковця Христини Бачманської⁵, надруковану 2003 у Вроцлаві. Усі оглядачі визнають безперечну наукову цінність “Проблем слов'янознавства”.

Стислий огляд публікацій збірника та складу авторів, що друкуються на його сторінках, дають підстави зробити висновок, що в Україні, зокрема у Львові, є значна кількість фахівців у галузі славістики, насамперед зі слов'янського мовознавства. Проте, на жаль, їхні сили у національному масштабі не сконцентровані на дослідженні найвагоміших наукових проблем. З огляду на це, теми публікацій в окремих випадках

* Вважаємо за доречне принагідно пояснити символіку, зображену на обкладинці “Проблем слов'янознавства”, яку за допомогою комп'ютерної графіки створив Федір Лукавий. У 1999 р. тодішній відповідальний редактор збірника В.Чорний, доручаючи художнику його оформлення, просив зважити на дві умови. Перша – обкладинка повинна свідчити про те, що видання є українським. На це вказують кольори національного прапора, якими зафарбована обкладинка. Друга – з обкладинки повинно бути видно, що збірник видається у Львові. Підтвердженням цього став силует вежі Львівської ратуші, яка прикрашає обкладинку. Зі свого боку, художник проявив ініціативу і створив логотип Інституту славістики і теж помістив його на обкладинці збірника. Необхідно також відзначити, що логотип одразу ж став фірмовим знаком Інституту. Окрім цього, художник запропонував на початку усіх розділів збірника давати шмудтитули з художнім зображенням назви кожного з них. Все це надає виданню привабливий вигляд. Користаючись з нагоди, від імені працівників Інституту славістики складаємо пану Федору Лукавому щирю подяку.

* Див.: Проблеми слов'янознавства. Вип.50. Львів, 1999. С.17.

⁵ *Bacmańska K.* Forum ukraińskich slawistów. Przegląd ukraińskiego pisma naukowego “Проблеми слов'янознавства” nry 1–50 // Acta universitatis wratislaviensis, №2521. Slavika wratislaviensis. CXXIII. Wrocław, 2003. S.89–96.

звучать дріб’язково. Втім, трапляється, що деякі назви статей сформульовані проблемно, нерідко їх тексти не базуються на ґрунтовних дослідженнях, а мають, радше, оглядовий або фактографічний характер. Очевидно, дається взнаки відсутність загальноукраїнського науково-дослідного і водночас координаційного центру зі слов’янознавства, який спрямовував би зусилля українських славістів на вирішення найважливіших наукових проблем, визначав би стратегію розвитку славістики і хоч якоюсь мірою фінансував би найважливіші проекти у цій ділянці науки.

**DOUBLE ANNIVERSARY OF
“PROBLEMS OF SLAVONIC STUDIES”**

Volodymyr CHORNIY

*L’viv Ivan Franko National University
1, Universytets’ka Str., L’viv, 79000, e-mail: instslav@franko.lviv.ua
The Chair of Central and Eastern Europe History*

The questions related to foundation and edition of scientific collection of “Problems of Slavonic studies” are examined. Foremost the author pays attention to the analysis of subject of publications of the last decade, and also shows geography of authors that print their works on the pages of collection.

Key words: Ukrainian Slavonic studies, L’viv university, scientific collection “Ukrainian Slavonic studies”, scientific collection “Problems of Slavonic studies”.

**ДВОЙНОЙ ЮБИЛЕЙ
“ПРОБЛЕМ СЛОВ’ЯНОЗНАВСТВА”**

Владимир ЧОРНИЙ

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, Львов, 79000, e-mail: instslav@franko.lviv.ua
Кафедра истории Центральной и Восточной Европы*

Рассматриваются вопросы, связанные с изданием научного сборника “Проблемы слов’янознавства”. Главное внимание уделяется анализу тематики публикаций последнего десятилетия, показана также география авторов, которые печатаются на страницах сборника.

Ключевые слова: украинская славистика, Львовский университет, научный сборник “Українське слов’янознавство”, научный сборник “Проблеми слов’янознавства”.

Стаття надійшла до редколегії 24. 02.2011
Прийнята до друку 25. 03.2011